

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLYV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
SIZATUVI

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

www.tshu.uz - o'qit. Sayt www.jpolaeeng.uz - ped VUZ	Fanning o'quv dasturi jizzan davlat pedagojika universiteti Kengashining 2022 yil	7. _____ -dagi _____ -sonli kengash qarori bilan taqdirlangan	8. Fan h'modul ushun ma'sullar: Ornigova Lola Saodovna- qishloq xo'jaligi bo'yicha filosofiya fanlari doktori (PhD), dozent.	9. Taqribchilar O. Avvalboev- JDPUL "Biologiya va umi o'qitish metodikasi", kafedra o'qituvchisi, biologiya fanlari falsafasi doktori (PhD) A. O'rallov- O'ZMUJF tabiy fannar va iqtisodiyot kafedrasini mudiri biologiya fanlari falsafasi doktori (PhD).
---	---	---	---	--

NOAN'ANAVTY O'G'ITLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVTY
TEZHOG' OCTV A SHI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohası:	100000	- Ta'lim
Ta'lim sohası:	110000	- Ta'lim.
Ta'lim yo'nalishi:	70110901	- Aniq va tabiiy fanlar o'qitish metodikasi (biologiya)

Fan/Meduk kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
35IBOTZM04	2022-2023	I	4
Majburyiy	O'zbek		
Fanning nomi	Auditoriya masbg' ulotlari (soat)	Musiqil ta'lim (soat)	Jami yekunni (soat)
Noan'anavvy o'g'itlar tayyorlashning zamona navyy texnologiyasi	Ma'rzu - 30 Seminar - 30	60	120

I. Fanning mazmuni – tabobalasqich xonj tajribasi asosida noan'anavvy o'g'itlar, ularning tayyorlash texnologiyasi, qo'llash usul va muddatasi, ularning tayyorfashning unumdo'rligini o'shirish, bosil sifatini yaxchilishdagi abuniyati bakiya hamda ularni analiyotda tadab' etish usullari bo'yicha bilim, ko'nikma va malaka chaklantirishidir.

Fanni o'qitushuning maqsadi – fanning varifikasi — o'stimliklarni long elementlari bilan ta'minlaydigan manba ekanligi, noan'anavvy o'g'itlarning turari, noan'anavvy o'g'it olintadigan rezerv, manbalari va ularning tarkibi.

Fanni o'qitushining vazifalari -noan'anavvy o'g'itlarini tayyorfash usullari va shartotari, tarkibida eng organik moddalarine chinchiga qarat noan'anavvy o'g'itlarni tayyolashni tihliql qilish asosida xulosa chiqarishni o'rnatishdan noan'anavvy o'g'itlarni tayyolashni tihliql qilish asosida xulosa chiqarishni o'rnatishdan iborat.

II. Asosiy nazorriy qism (ma'rzu masbg' ulotlari) (30s.)

1-mavzu "Noan'anavvy o'g'itlar tayyorlashning zamona navyy texnologiyasi" faniga kirish

"Noan'anavvy o'g'itlar tayyorlashning zamona navyy texnologiyasi" fanning maqsadi, vazifalari va o'reganish usullari, Noan'anavvy o'g'itlarning axamiyati va surʼamadorligi, noan'anavvy o'g'itlarni tayyorfash usullari va shartotari, o'stimliklarni usak elementlari va 500 bilan ta'minlaydigan manba.

2-mavzu Noan'anavvy o'g'itlarning turari. (2s.)

Noan'anavvy o'g'itlarning turari. Noan'anavvy o'g'itlarning turari va ularning tarkibi. Noan'anavvy o'g'itlarni foydalanish turasi.

3-mavzu Noan'anavvy o'g'itlarni tayyorfash usullari va turari (2s.)

Noan'anavvy o'g'itlarni tayyorfash usullari va shartotari, Noan'anavvy o'g'itlar tayyorfashning zinch, g'ovak-zinch usullari, tarkibida organik moddalarne chinchiga karab noan'anavvy o'g'it turari.

4-mavzu Noan'anavvy o'g'itlarni tayyorfash (kompostash) texnologiyalari(2s.)

Noan'anavvy o'g'itlarni tayyorlashda mikrobiologik preparallar, go'ng, suyuq go'ng va x.k. dan foydalanish. tayyorlashda mikrobiologik preparallar, go'ng, suyuq go'ng va x.k. dan foydalanish.

Noan'anavvy o'g'itlarni tayyorfashning parchakanish jarbyoni va ularing fazalar.

5-mavzu Qishloq xo'jalik qoldiqlariidan o'g'it sifatida foydalanish. (2s.) chuvchalanglar yordamida noan'anavvy o'g'itlar oshish. Qishloq xo'jalik o'stimliklarning turari, ularning kimyoviy tankibi qishloq xo'jalik holdilari dan noan'anavvy igit tayyorlash.

6-mavzu Samoat chiqindilaridan o'g'it sifatida foydalanish (2s.) chuvchalanglar yordamida noan'anavvy o'g'itlar oshish.

Tarkibida oziq elementlari bulgan samoat chikindilari, fosfogip, fosforudalar va yondigan planet, ularning kimyoviy tankibi. Samoat chikindilariдан noan'anavvy o'g'it tayyorlash.

Ko'mir ishlab chikarish qoldiqlari. Ko'mir qoldiqlari tarkibindagi elementlari Ko'mir qoldiqlardan noan'anavvy o'g'it tayyortashti.

7-mavzu Chuchuk surʼiy tasasidan o'g'it sifatida foydalanish (2s.)

nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshirkardani bayarin, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishlarni tayyorishish

Noan'anavvy o'g'itlar tayyorlashning zamona navyy texnologiyasi fanni bo'yicha talabahalar bilimini bahodash va nazorat mezonitlari

Jury' nazorat, Jury' nazorat semestr davomida seminar mustaqil ulotlari ajarilgen soatlar (julflik) dan kelib chiqib umumiy 30 ball bilan baholanaadi.

Jami seminar masbg' ulotlari bo'yicha o'zlashtirish nadijlari 100 ballik tiziminda 20 ball bilan baholanaadi. Oralig' nazorat isti tarkibida mustaqil ta'lim tayyibing'i kiradi

Oralig' va jury' nazorat uchun ajarilgen balloning 60% ini to'plagan talabalariga yakuniy nazorat tayyorishiga ruxsat beriladi.

Yakuniy nazorat yozma yoki test shaklida o'iaziladi. Talabuning yakuniy nazoratidagi o'zlashtirishi 100 ballik tizimda 50 ball bilan baholanaadi va yakuniy nazorat ochim ajarilgen balloning 60% ini to'plagan talabalar fanni o'zlashtirishga hisoblanadi

Raxbariy adabiyotlar

1. Mirzoyev SH.M. Buyuk kelajegizmiz murad va olijanab xalkimiz bilan birga kuramiz. — T.: Uzbekiston, 2017. 488-6.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Uzbekiston Respublikasini yanada rivojlantrish bo'yicha Xarakatlar strategiyasi fikrida"gi 2017 yil 7 fevralda PF-4947-sonli Farmoni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi pley ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantrish konsepsiysini tashkilish turisida"gi 2019 yil 8 oktyabrda) pif-5847-son Farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oly ta'lim musosselarida ta'lim sifatini hyosishkaruvning yangi tarmoyillarini joriy etish chorakabirleri tajribasi"gi 2019 yil iyulda) PK-4397-son Karori.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2019-2023 yillarda Mirzo Ulugbek nomidagi Uzbekistan milliy universitetida ulab yurkisi bo'lgan malakali kadrlar tayyorfash tizimini tibbdan takomillashtirish va ilmiy salodiyatni rivojlantrish chorakabirleri to'g'risida"gi 2019 yil 17 iyundagi PK-4258-son Karori.

6. Uzbekiston Respublikasi Prezidentining "Oly ta'lim musosselarida ta'lim sifatini o'shirish va ularning muminlikda amalga oshinayotgan keng kamrovli iskorotlarda faoliyitlarning turarini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2018 yil 5 iyundagi PK-3775-son Karori.

Asosiy adabiyotlar:

1. Sattarov T., Agrokimyo. Toshkent, "Ch01pon", 2011. -552 B

2. Sidikov S., Satirov J. Noan'anavvy organo-mineral uchit OLESH texnologiyasi va ularning kimyoviy tankibi qishloq xo'jalik qoldiqlariidan noan'anavvy o'g'it tayyorlash.

Z. KULESH U.Ullamma. Tashkent, Universitet, 2018. -88 B.

Z. Yagudin BA. g., Jukov YU.P., Kobzarenko V.I. Agroxiymya. M.: Kolos. 2002. 584 s.

4. Saparov J., Sinkov S. Mineral o'g'itlar sammadorligini o'shirish yo'llari. TSGSHSETT, "Universitet", 2018 ye

Qo'shimcha adabiyotlar:

7. Sidikov S. Noan'anavvy Uqtara tayyorlashning zamona navyy texnologiyasi faniidan laboratoriya ishlari ushun usubiy quillama. Tashkent, 2018. -18 B.

Axborot manbaları:

1. ziyorat uz.

2. www.msu.uz

	19. Hachandalar va akarsularning xususiyotlari va qo'shimchelik usullari
20.	(Organofosfin imeskich usullari)
21.	Kartbarmat imeskich usullari
22.	Pretreatment xususiyatlari va ulurdan foydalanish
23.	Gormonal insektoxikantlar va hisqqa guruhining pastoriellasi (insektosentrilari va besqog'li)
24.	Nematsardan
25.	Fungitsidani xususiyatlar va qo'tish usullari
26.	Fumigantsidani qo'tish xususiyatları va usullari
27.	Gorbisidat, xosetlari, qo'timish shartlari
28.	Sabzavot ekstraktidan ichimbaidigan dekoluntlar va qur'iqichlar
29.	Paxtschukida ichimbaidigan dekoluntlar va qur'iqichlar
30.	Oxamlarni kompleks muhofazalari
5.	V. Ta'lim matjalari/Kashiy kompeansiylari
	Farm o'szashorish matjisida tashab.
	Noan'anavry o'g'itlarning turari, noan'anavry o'g'it olsadigan rezev, manbari va ularning turabi, noan'anavry o'g'itlarning turari, noan'anavry o'g'itlarning turabi
	organika moddalarning chunshiga karab noan'anavry o'g'itlarning turabi
	tayyorishda (kompozitsi) texnologiyalari hokida tarsuvoy va bilimiga ega bo'lishi,
	-noan'anavry o'g'itlar kulfashning shirni asoslari. Icer tuyvordan tashab. Icer tuyvordan tashab noan'anavry
	o'g'itlar noan'anavry o'g'itlardan foydalanshing mugasibda xammariderligi,
	noan'anavry o'g'itlarning mineral o'g'itlar bilan burja kulfash, noan'anavry o'g'itlardan foydalanshing ekologik axaruyini Oqerishda kijimdarligiga ega bo'lishi.
	-noan'anavry Uqishni tayyorishda mikrobiologik preparatlar, tung-suyuk po'rengan foydalashish, sanotat chinkindarida noan'anavry o'g'itlar tayyorish, ko'mir ishlab chikarish qoldiqsizdan noan'anavry o'g'itlar tayyorish. Chinchik sur'iyasidan noan'anavry o'g'itlar tayyorish malakalashma ciga bo'libi kerki.
VI.	Ta'lim texnologiyalari va metodlari:
	• noan'anavlar; imurfacl klays-sindilar;
	• seminarlar (matnigay fikrlash, terkor tavol-javoblar);
	• garnurlarda ishlash;
	takdimotlari kafed, individual loyxezar, jamaa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyoxalat.
VII.	Kreditlarni olish uchun talablar:
	Fanga old nazary va usuliy tushunchalarini to'la o'zishishish, tahdil matjalarni tugi aks ettra olish, o'rganiyayotgan jaroyoniga haqidagi mungaqlil mustaqbil yurish va joriy, oral, nazari shakllarda berilgan vazifa va topshirish dairi haqarish, yakuniy nazorat bulyelia yuzuna ishu topshurishi.
VI.	Ta'lim texnologiyalari va metodlari:
	• ma'nuzalar; interfacl keys-sindilar;
	• seminarlar (matnigay fikrlash, terkor tavol-javoblar),
	• garnurkaed ishlash;
VIII.	Kreditlarni olish uchun talablar:
	Fanga old nazary va usuliy tushunchalarini to'la o'zishishish, tahdil matjalarni tugi aks ettra olish, o'rganiyayotgan jaroyoniga haqidagi mungaqlil mustaqbil yurish va joriy, oral, nazari shakllarda berilgan vazifa va topshirish dairi haqarish, yakuniy nazorat bulyelia yuzuna ishu topshurishi.

	<p>CHinchik sur'iy koyg'ei, uning kumrov yurkini va agrotaksimiy koymati, Uzbekiston respublikasida koyquning in planchi (Aksamaytayriqi), ejmi va qur'ya shahar uchun. CHinchik sur'iy koyqasidan noan'anavry o'g'it tayyorish, kip devlati uylar shaharida tayyorish munkim bo'lgan noan'anavry o'g'itlar turkdiki moddalarini surʼetishda shaklida supsolar urinlab ekimlari qoldiqsizlarning kompozitsieth.</p> <p>9. noan'anavry o'g'itlarning qur'ishining ihmoyasini (Ta.)</p> <p>Noan'anavry o'g'it tayyorishning etmondashchen fikrlarni (berobashishlar, direkt barglari va qoldiqsizlarning noan'anavry o'g'it tayyorish, kip devlati uylar shaharida tayyorish munkim bo'lgan noan'anavry o'g'itlar turkdiki moddalarini surʼetishda shaklida supsolar urinlab turishlarsi ta minish. Noan'anavry o'g'itlarning yurkinniha ingrikda roza elementlarning nishchini mukelobillishish</p> <p>10.-mavzu: Noan'anavry o'g'itlarning qur'ishicha. (Ta.) Noan'anavry Uqishni ip' tayyorish yillik me'rey, muddati va urini.</p> <p>11.-mavzu: Noan'anavry o'g'it qur'ishicha tasbihli omillarini hisobga olish. (Ta.) Dush sharotida pastchalm qator orzashni qishloq so'jalik chinnan qoldiqsizlarning kompozitsieth.</p> <p>12.-mavzu: Noan'anavry o'g'it tayyorishning foydali ko'effitsientini oshirish. (Ta.) Oshloq xo'jalik o'simliklarning turari, ularning kumrov yurkini, qishloq xo'jalik kolik daridam nazaruvoyi tayyorish.</p> <p>13.-mavzu: Noan'anavry o'g'itlarning mineral o'g'itlar bilan burja qo'shish. (Ta.) Qishloq xo'jalik o'simliklarning turari, ularning kumrov yurkini, qishloq xo'jalik ko'effitsientini nazaruvoyi tayyorish.</p> <p>14.-mavzu: Noan'anavry o'g'itlarning foydalanshing qisodiyet nazarlaridagi. (Ta.) Dush sharotida pushshalar qator orzalunda qishloq xo'jalik ekimlari qoldiqsizlarning kompozitsieth.</p> <p>15.-mavzu: Noan'anavry o'g'itlarning foydalanshing ekologik axaruyini. (Ta.) Dush sharotida pushshalar qator orzalunda qishloq xo'jalik ekimlari qoldiqsizlarning kompozitsieth.</p>
3	<p>III. Seminar maslah' uchunlar bo'yicha ko'rsatma va taysiyalari</p> <p>Seminari o'qituvchi rabbabligida nazariv materialini muarbokamida darslidir. Seminardanning asosiy minbusadi kurxang eng minakkab nazariv materialini muhabkemu qisq' uchun usuliy va usuliy jihatidan o'rganishdan iborat. Seminardan barcha manbalar, hujjudat, qo'shimcha abiyoydar bo'yicha mustaqbil simflan ushbu mitjoezlari olingan himolla chausurishchiniha, turzimashiniha va nazorat qilinishi.</p> <p>Seminardan talablarining Eng shiddi o'z ichiga olindi - terzida yoki matnidan bilan baqdinoqlar, o'qituvchining savollarga o'ziga javoblar, kimi muammolarni jamiyatoyev muhokama qilish. Seminar mavzusi barcha talablar garni ochni amalimaydir va agar o'qituvchi shaxsan tayyorlaglik korish uchun savollarni turqitishiga berlas, har bir etishni barcha savollarga javob tayyorlashi kerak. Seminardan boshligan salabdu yoki nazoratni minbekana qilinishi, talabalar qoshimchalar va uchibor boradilar Shunday qilib, seminarlar talablanga o'z fikrlarini aniq idbolish, o'z malakosurini babsizla, ilmoy bobo-monovozilar olib borish, nafqalar nustci nazarini hisobga olish qobiliyatini o'rnatadi. Bundan tashqari, seminar davomida yetarlicha tushunishiga savollari va o'zlashtirilishiga qaridagi mavzular hisobga olib.</p> <p>III. 1. Seminar maslah' uchun qaravani</p> <p>1. Noan'anavry o'g'itlarning turari, uchunli olib manbalari. (Ta.)</p>
7.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga old nazary va usuliy tushunchalarini to'la o'zishishish, tahdil matjalarni tugi aks ettra olish, o'rganiyayotgan jaroyoniga haqidagi mungaqlil mustaqbil yurish va joriy, oral, nazari shakllarda berilgan vazifa va topshirish dairi haqarish, yakuniy nazorat bulyelia yuzuna ishu topshurishi.</p>

a. Noan'naviy o'g'ilarning turasi	Reja:
b. ularni olish manzubari	
2. Sanoat chiqindilardan o'g'il sifatida foydalanish (2s.)	
1. Sanovsi chiqindilarni abnaniyati	Reja:
2. Ulardan o'g'il sifatida foydalanish	
3. Ko'mir ishlab chiqarish qoldiqlari va ulardan o'g'il sifatida foydalanish (2s.)	
1. Ko'mir ishlab chiqarish qoldiqlari	Reja:
2. Ulardan o'g'il sifatida foydalanish	
4. Qishloq xo'jalik mahsulotini qayta ishlashdan qolgan (2s.)	
1. Qishloq xo'jalik mahsulotini qayta ishlashdan qolgan	Reja:
2. Ishlah chiqarilgan maxsulotlarda foydalanish	
5. Qoldiqlardan o'g'il sifatida foydalanish (2s.)	
1. Qishloq xo'jalik mahsulotini qayta ishlashdan qolgan	Reja:
2. Ularni quyqa ishlash	
6. CHuchuk suv layqlardan o'g'il sifatida foydalanish (2s.)	
1. Loyqa nuna loyqani qayta ishlash	Reja:
7. Kompostlar(2s.)	
1. Rijmposlash nima	Reja:
2. Ujarnings abhamiyati	
8. Noan'naviy o'g'itlarni qo'llash (2s.)	
1. Noan'naviy o'g'itlarni data sharoitida qo'llash	Reja:
2. Noan'naviy o'g'itlarni iskiponada qo'llash	
9. Biog'itlar. (2s.)	
1. Biog'it nuna	Reja:
2. Biog'itlarni abhamiyati	
10. Chuchuk suv loyqasining kimyoiy tarkibini aniqlash. (2s.)	
1. Chuchuk suv loyqasining kimyoiy tarkibini aniqlash	Reja:
2. Chuchuk suv loyqasining foydali xususiyati	
11. Biogums (2s.)	
1. Biogumning abhamiyati	Reja:
2. Biogums ishlashish texnologiyasi	
12. Chuchuk suv loyqasining og'irligi, namligini aniqlash (2s.)	
1. Chuchuk suv loyqasining og'irligi aniqlash	Reja:
2. Chuchuk suv loyqasining namligini aniqlash	
13. CHuchuk suv loyqasida labaratoriya tajribasi o'tkazish (2s.)	

1. Chuchuk suv loyqasida labaratoriya tajribasi o'tkazish	Reja:
2. Chuchuk suv loyqasida labaratoriya tajribasi o'tkazish	
14. Tajribada o'simlikni rivojanishini kuratish (2s.)	
1. O'simliklar oziglanishini kuratish	Reja:
2. O'g'ilarning foydaci	
15. Tajribada o'simlikni rivojanishini kuratish (2s.)	
1. O'simliklar oziglanishini kuratish	Reja:
2. O'g'ilarning foydaci	
II.2. Seminar mas'ej uhotlari bo'yicha ko'ratma va tavsiyalar (2s.)	
Seminar mas'ej uhotlari har bir talaba tuncnidan individual ravishda alohida bajariladi. Bunda avvalo talaba hujarladigan laboratoriya ishining nazariy va amaliy tuncmoni qo'shacliga izohlab beradi. So'ngra laboratoriya ishni hujarlishu davomida olungan natijalarini jambilab, dastarga joyzib qu'yadi. Ushbu xulosalar o'qituvchidagi tuncmonidan o'zaki muloqot shunkilda tekshiriladi.	
III.1. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.	
Mustaqil ta'lim – muayyan fan dan o'quv dasturida belgilangan hamda o'quvchi tuncmonidan o'zakchirilishi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malika shakllantirishni, o'zakchirish darajasini amalga osishladiqan ta'lim shakllaridan bo'lib, o'quvuchi mestahasi va tavsiyalari, bilimlar taqsimotiga tayyorlang'i asosida simfidan tashqarida bajariladi.	
Talaba mustaqil ishlari (TM) – muayyan tundan o'quv dasturida belgilangan bilim, ko'nikma va mafakanting m'a'lum bir qesmini talaba tuncmonida fan o'quvchisi nusajahati – va tavsiyalari asosida auditoriya va auditoriyadan tasqinida o'zashirtilishiga yo'naturilgan tizimi faoliyatdir.	
IV.1. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan maxsular:	
1. Amaliy mas'ej uhotlarga tuyvoryorligi.	
2. Laboratoriya mas'ej uhotlarga tuyvoryorligi.	
3. Noan'naviy o'g'itlarni abhamiyati.	
4. SHaxar chiqindilari va ulardan o'g'il sifatida foydalanish.	
5. Sanoat ishlab chiqarish qoldiqlari va ulardan o'g'il sifatida foydalanish.	
6. Qishloq xo'jalik mahsulotini qayta ishlashdan qolgan qoldiqlardan o'g'il sifatida foydalanish.	
7. O'simlik qoldiqlarni o'g'ir o'mida ishlash.	
8. Chuchuk suv loyqalardan o'g'il sifatida foydalanish.	
9. Kompostlar, yashil o'g'itar. Kompostlarni tuyvoryorligi usullari	
10. Biologik usul. Kompostlar tuyvoryorligi texnologiyalari.	
11. Biog'itlar.	
12. Biogumus.	
13. Noan'naviy o'g'itlarni qo'llash yillik me'yorni o'reganish.	
14. Noan'naviy o'g'itlarni bekor vaqti va texnologiyasini aniqlash.	
15. Noan'naviy o'g'ilarning turdu, ularni olish manzubari.	
16. Fumigatsiya jarayonida ishlashidagi preparatlar	
17. Bordo suyuqligining xususiyatlari	
18. Ohak-ohtingugurlu buloming xususiyatlari	